

Sygn. akt **III AUa 143/16**

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 24 stycznia 2017 r.

Sąd Apelacyjny w Poznaniu III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSA Wiesława Stachowiak /spr./

Sędziowie: SSA Katarzyna Wołoszczak

del. SSO Małgorzata Woźniak-Zendran

Protokolant: st. sekr. sądowy Beata Tonak

po rozpoznaniu w dniu 11 stycznia 2017 r. w Poznaniu

sprawy **Z. S.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w P.**

o rentę w związku z chorobą zawodową

na skutek apelacji Z. S.

od wyroku Sądu Okręgowego w Koninie

z dnia 20 listopada 2015 r. sygn. akt III U 133/13

uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi Okręgowemu w Koninie do ponownego rozpoznania, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach procesu w postępowaniu apelacyjnym.

del. SSO Małgorzata Woźniak-Zendran	SSA Wiesława Stachowiak	SSA Katarzyna Wołoszczak

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w P. decyzją z 28 grudnia 2012 roku odmówił Z. S. prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy w związku z chorobą zawodową. Zdaniem organu rentowego, nie została spełniona przesłanka niezdolności do pracy w związku z chorobą zawodową.

Z. S. złożył odwołanie od decyzji podnosząc, że jest ona krzywdząca i ni wydania została bez uwzględnienia faktycznego stanu jego zdrowia. Odwołujący wskazał, że badania jednoznacznie wykazały u niego pogorszenie słuchu.

Sąd Okręgowy w Koninie w Wydziale Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z 20 listopada 2015 roku w sprawie III U 133/13 oddalił odwołanie.

Sąd I instancji ustalił, że Z. S. (ur. (...)) w okresie od 1 września 1975 roku do 31 lipca 2000 roku zatrudniony był w Fabryce (...) w K., przy produkcji węglopochodnych oraz wykonywał prace ładowaczy produktów węglopochodnych.

Decyzją nr (...) Powiatowego Inspektora Sanitarnego z 23 maja 2001 roku orzeczono u odwołującego chorobę zawodową z powodu obustronnego niedosłuchu.

25 lipca 2001 roku odwołujący wystąpił z wnioskiem o przyznanie prawa do renty w związku z chorobą zawodową oraz o ustalenie uszczerbku na zdrowiu.

Decyzją z 29 sierpnia 2001 roku organ rentowy przyznał Z. S. jednorazowe odszkodowanie z tytułu uszczerbku na zdrowiu w związku z chorobą zawodową w wysokości 15 %, odmawiając przyznania prawa do renty w związku z chorobą zawodową.

Od decyzji tej odwołanie wniósł Z. S..

Sąd Okręgowy w Poznaniu Ośrodek (...) w K. w wyroku z 17 października 2001 roku w sprawie XVII U 1388/01 oddalił odwołanie wnioskodawcy. Od wyroku tego odwołujący nie wywiódł apelacji.

14 września 2012 roku odwołujący ponownie wniósł o przyznanie prawa do renty w związku z chorobą zawodową i ustalenie wyższego procentowego uszczerbku na zdrowiu.

Zaskarżoną decyzją organ rentowy odmówił przyznania wnioskodawcy prawa do renty w związku z chorobą zawodową. Decyzją z 28 grudnia 2012 roku organ rentowy odmówił prawa do wyższego jednorazowego odszkodowania z tytułu choroby zawodowej.

Biegły laryngolog Oddziału (...) Szpitala (...) im. K. M. - biegły dr n. med. I. K. specjalista audiologii, w opinii z 5 lipca 2013 roku oraz w opinii uzupełniającej z 6 sierpnia 2013 roku stwierdziła, że odwołujący jest trwale, częściowo niezdolny do pracy, nie może wykonywać pracy na stanowisku obciążonym hałasem. Biegła wskazała, że opinia ta jest zgodna z opinią organu rentowego.

Sąd przeprowadził dowód z opinii biegłego z zakresu medycyny pracy.

Sąd na podstawie opinii biegłego z 15 listopada 2013 roku rozpoznał u odwołującego:

- obustronny niedosłuch typu mieszanego, słuch wydolny socjalnie,
- stan po usunięciu polipa,
- uchyłki jelita grubego,
- żylaki odbytu, ślepotą oka lewego.

Jak wynika z opinii biegłej R. G., odwołujący jest trwale niezdolny do pracy w hałasie, jednak jest zdolny do wykonywania prac jako pakowacz, kontroler z wykluczeniem narażenia na hałas. Brak jest podstaw do uznania wnioskodawcy z niezdolnego do pracy w związku z chorobą zawodową.

Sąd przeprowadził dowód z 2 zespołu biegłych laryngologa i specjalisty z zakresu medycyny pracy.

Biegli po przeprowadzeniu badań rozpoznali u odwołującego obustronne przytępienie słuchu, lecz mimo istnienia uszkodzenia narządu słuchu powikłanego w wyniku wieloletniej pracy w warunkach ponadnormatywnego nagłośnienia, zachował w pełni społeczną funkcję słuchu. Jest zdolny do pracy w wyuczonym zawodzie elektromontera. Odwołujący może pracować przy przeciwwskazaniach określonych przez biegłych. Odwołujący może pracować bez konieczności przekwalifikowania się, a orzeczenie o lekkim stopniu niepełnosprawności nie oznacza, że odwołujący nie może pracować.

Sąd zarządził uzupełnienie opinii poprzez zwrócenie się do wszystkich biegłych wydających opinie w sprawie, czy odwołujący może pracować na stanowisku wytapiacza sterowniczego.

Biegli jednoznacznie wskazali, że stwierdzenie u odwołującego choroby zawodowej nie czyni go całkowicie lub częściowo niezdolnym do pracy. Stan słuch pozwala na wykonywanie wielu prac zarobkowych, w tym w wyuczonym zawodzie elektromontera, za wyjątkiem stanowisk obciążonych hałasem. Nie może pracować na stanowisku wytapiacza sterowniczego. Biegła K. S. wskazała w opinii uzupełniającej, że odwołujący jest częściowo niezdolny do pracy na trwale, ale bez związku z chorobą zawodową. Sąd uznał wszystkie opinie wydane w przedmiotowej sprawie za przekonujące.

W dalszej kolejności Sąd Okręgowy cytując art. 4 i art. 5 ustawy z 30 października 2002 roku o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych a także art. 235¹ k.p. podjął rozważania na temat pojęcia choroby zawodowej.

Choroba zawodowa oznacza jak wskazał Sąd Okręgowy, zachorowanie, które pozostaje w związku przyczynowym z pracą. Przyczyną ją wywołującą jest sama praca, jej rodzaj, charakter i warunki jej wykonywania. Dla uznania rozpoznanej choroby za chorobę zawodową konieczne jest wystąpienie dwóch przesłanek - po pierwsze, rozpoznane schorzenie musi figurować w wykazie chorób zawodowych, a po drugie, ocena warunków pracy potwierdza związek przyczynowo - skutkowy między jego powstaniem, a tzw. "narażeniem zawodowym". Brak którejkolwiek z wymienionych przesłanek eliminuje możliwość stwierdzenia u badanego choroby zawodowej.

Sąd podkreślił także, że art. 235² k.p. stanowi, że rozpoznanie choroby zawodowej u pracownika, lub byłego pracownika może nastąpić w okresie jego zatrudnienia w narażeniu zawodowym albo po zakończeniu pracy w takim narażeniu, pod warunkiem wystąpienia udokumentowanych objawów chorobowych w okresie ustalonym w wykazie chorób zawodowych.

Następnie Sąd wskazał, że jedym ze świadczeń przewidzianych w ustawie o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych, w razie stwierdzenia choroby zawodowej jest renta z tytułu niezdolności do pracy (art. 6 ust. 1 pkt 6 ustawy).

W zakresie nieuregulowanym przepisami w/w ustawy, w oparciu o jej art. 17 ust. 1, przy ustaleniu prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy, jej wysokości oraz wypłaty stosuje się odpowiednio przepisy ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, tj. art. 57 ust. 1 i art. 12 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych

Na podstawie przekonujących opinii biegłych, Sąd I instancji ustalił, że u odwołującego nie występują zmiany chorobowe, które powoduje trwałą lub okresową częściową niezdolność do pracy w związku z chorobą zawodową.

Odwołujący apelacją zaskarżył wyrok w całości zarzucając:

1) sprzeczność istotnych ustaleń Sądu z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego, poprzez przyjęcie, że stan zdrowia odwołującego poparty zgromadzoną w sprawie dokumentacją medyczną oraz opiniami biegłych z zakresu otolaryngologii, foniatrii i medycyny pracy, nie pozwala na uznanie odwołującego za niezdolnego do pracy w związku ze stwierdzoną chorobą zawodową w jakimkolwiek zakresie w rozumieniu art. 12 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych;

2) naruszenie przepisów postępowania, tj. art. 233 § 1 i 2 k.p.c. poprzez przekroczenie zasady swobodnej oceny dowodów i poczynienie istotnych ustaleń faktycznych sprzecznych z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego, podczas gdy opinie biegłych K. S. oraz I. K. jednoznacznie wskazują, iż odwołujący jest trwale częściowo niezdolny do pracy.

Apelujący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku Sądu I instancji i przyznanie odwołującemu renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy w związku ze stwierdzoną chorobą zawodową, ewentualnie, uchylenie wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu w Koninie do ponownego rozpoznania, a także o zasądzenie od organu rentowego na rzecz odwołującego zwrotu kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa adwokackiego, za obie instancje.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja zasługiwała na uwzględnienie.

Sąd I instancji nie rozpoznał istoty sporu, co skutkowało koniecznością uchylenia zaskarżonego wyroku i przekazania sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania.

Odwołujący domagał się przyznania renty z tytułu niezdolności do pracy pozostającej w związku z chorobą zawodową.

Sąd Okręgowy jako właściwe dla rozstrzygnięcia w sprawie wskazał m.in. przepisy art. 6 ust. 1 pkt 6 ustawy z 30 października 2002 roku o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych.

Ustawa ta w art. 49 ust. 1 stanowi, że jej przepisy stosuje się do spraw o świadczenia z tytułu wypadków przy pracy, które nastąpiły począwszy od 1 stycznia 2003 roku. Dotyczy to także świadczeń z tytułu chorób zawodowych, jeżeli uszczerbek na zdrowiu spowodowany taką chorobą został stwierdzony po dniu 31 grudnia 2002 roku, z zastrzeżeniem ust. 3.

Do spraw o świadczenia z tytułu wypadków, które nastąpiły przed dniem 1 stycznia 2003 roku, oraz z tytułu uszczerbku na zdrowiu spowodowanego chorobą zawodową, a stwierdzonego przed tą datą, stosuje się przepisy obowiązujące w dniu, w którym nastąpił wypadek lub w którym stwierdzono uszczerbek na zdrowiu spowodowany chorobą zawodową (ust. 2).

Uszczerbek na zdrowiu u odwołującego, spowodowany skutkami choroby zawodowej, został orzeczony przez lekarza orzecznika ZUS 24 sierpnia 2001 roku, tj. w dniu obowiązywania ustawy z 12 czerwca 1975 roku o świadczeniach z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych.

Na mocy art. 2 pkt 4 tej ustawy, świadczenia z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych obejmują m.in. rentę inwalidzką - dla pracownika, który stał się inwalidą.

W szczególności, zgodnie z art. 18 ust. 1, pracownikowi, który wskutek wypadku przy pracy lub choroby zawodowej stał się niezdolny do pracy, przysługuje:

- 1) renta stała - jeżeli niezdolność do pracy jest trwała,
- 2) renta okresowa - jeżeli niezdolność do pracy jest okresowa.

Zgodnie z art. 25 pkt 1 ustawy z 12 czerwca 1975 roku, w sprawach renty inwalidzkiej, w ustawie nie uregulowanych, stosuje się odpowiednio przepisy o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin dotyczące postępowania w sprawach rent.

Powyższe nie oznacza jednak, że w kwestii oceny niezdolności do pracy powoływać należy przepisy ustawy z 14 grudnia 1982 roku o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz. U. Nr 40, poz. 267 z późn. zm.), w brzmieniu obowiązującym przed dniem 1 września 1997 roku. Przesłanką konieczną prawa do renty jest bowiem niezdolność do pracy w rozumieniu art. 12 ustawy z 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tak Sąd Apelacyjny w Szczecinie w wyroku z 11 października 2012 roku w sprawie III AUa 143/12).

Tak na gruncie ustawy wypadkowej z 1975 roku jak i obecnie obowiązującej z 2002 roku w sprawie o rentę w związku z wypadkiem przy pracy (chorobą zawodową) w centrum uwagi sądu orzekającego pozostaje wyjaśnienie czy i w jakim zakresie następstwa wypadku przy pracy (choroby zawodowej) powodują niezdolność do pracy.

Niezdolną do pracy w rozumieniu ustawy emerytalnej jest osoba, która całkowicie lub częściowo utraciła zdolność do pracy zarobkowej z powodu naruszenia sprawności organizmu i nie rokuje odzyskania zdolności do pracy po przekwalifikowaniu.

Całkowicie niezdolną do pracy jest osoba, która utraciła zdolność do wykonywania jakiejkolwiek pracy.

Częściowo niezdolną do pracy jest osoba, która w znacznym stopniu utraciła zdolność do pracy zgodnej z poziomem posiadanych kwalifikacji (art. 12 ustawy emerytalnej).

Dokonując kontroli instancyjnej zaskarżonego wyroku Sąd Apelacyjny dostrzegł w związku z powyższym, że ustalenia Sądu Okręgowego odnośnie do posiadanych przez odwołującego kwalifikacji nie mogą stanowić podstawy do wydania rozstrzygnięcia. Sąd Okręgowy przyjął, że odwołujący zatrudniony był przy „produkcji węglpochodnych” oraz wykonywał prace ładowczy produktów węglpochodnych. Sąd I instancji zobowiązując biegłych lekarzy laryngologa i medycyny do wskazania czy odwołujący może pracować jako wytapiacz sterowniczy, zaakceptował jako prawidłowe, przyjęte przy opiniowaniu przez biegłych stwierdzenia, że odwołujący jest zdolny do pracy w wyuczonym zawodzie elektromontera.

Nierozpoznanie istoty sprawy wyraża się także uchYLENIEM się przez Sąd I instancji od dokonania oceny materiału dowodowo zgromadzonego w sprawie.

Pomimo, że Sąd Okręgowy dopuścił dowody z licznych opinii biegłych, to ostatecznie nie dokonał ich oceny. W tym zakresie zastrzeżenia budzi zresztą uzasadnienie zaskarżonego wyroku, uprawniając do stwierdzenia, że naruszony został art. 328 § 2 k.p.c.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego wydaje się również, że choć Sąd Okręgowy uwzględniał zastrzeżenia do opinii formułowane przez odwołującego, to prowadzenie postępowania dowodowego przez Sąd I instancji miało charakter wyłącznie formalny, wręcz pozorny. Tezy dowodowe postanowień Sądu Okręgowego nie uwzględniają bowiem rzeczowo i jasno formułowanych uwag odwołującego, który konsekwentnie wskazywał w toku całego postępowania na okoliczności istotne dla rozstrzygnięcia.

Trafnie w apelacji skarżący zwrócił uwagę, że biegła foniatra, audiolog I. K. stwierdziła u niego niedosłuch czuciowo nerwowy o lokalizacji ślimakowej w stopniu średnim, uznając jednocześnie, że jest on trwale, częściowo niezdolny do pracy, a niezdolność ta istnieje od czasu uznania choroby zawodowej. Wywody powyższej opinii podzieliła biegła medycyny przemysłowej K. S., wskazując we wnioskach opinii uzupełniającej z 16 marca 2015 roku, że odwołujący nie może pracować na stanowisku wytapiacza sterowniczego. Jednocześnie w kolejnej opinii przeprowadzonej w przedmiotowej sprawie biegła S., w oparciu o przedstawioną dokumentację lekarską i dotychczasowe badania odwołującego, podtrzymała dotychczasowe ustalenia i uznała odwołującego za częściowo niezdolnego do pracy - przy znacznym stopniu ograniczenia zdolności w wykonywaniu pracy zarobkowej.

Jak zaznaczył apelujący, wniosków i opinii biegłej wbrew stanowisku Sądu I instancji nie podzielił A. L. biegły z dziedziny otolaryngologii, stwierdzając, iż odwołujący nie jest niezdolny do pracy, a w związku z tym nie ma podstaw do orzekania całkowitej lub częściowej niezdolności do pracy. Zdaniem biegłego, stwierdzenie u opiniowanego choroby zawodowej także nie czyni go całkowicie lub częściowo niezdolnym do pracy.

Niesłusznie zdaniem skarżącego Sąd Okręgowy w całości podzielił wnioski biegłego z zakresu otolaryngologii, nie uwzględniając przy tym zupełnie wniosków i wywodów pozostałych w/w opinii. Za całkowicie nieuzasadnione uznać należy stanowisko Sądu meriti stwierdzającego, że wszystkie opinie wydane w sprawie są przekonujące

Powyższe powoduje, że zachodzi ewidentna sprzeczność w ustaleniach Sądu z treścią zebranego materiału dowodowego. Z części przywołanych wyżej opinii wynika wszak istnienie trwałej częściowej niezdolności do pracy, podczas gdy Sąd I instancji poczynił ustalenia odmienne, nie podając przekonywującego uzasadnienia w tym zakresie.

Zasadnie również apelujący wskazał, że Sąd I instancji niesłusznie nie uwzględnił przy dokonywaniu ustaleń faktycznych opinii uzupełniających, w szczególności biegłej K. S.. Sąd winien ocenić przede wszystkim klarowność sporządzonych opinii, ustalić czy nie zachodzą w nich sprzeczności, a także logiczność wywodów biegłego. W przypadku zaś zaistnienia uzasadnionych podstaw należało dopuścić kolejną opinię uzupełniającą, ewentualnie powołać innego biegłego.

Ponadto, zdaniem Sądu II instancji w okolicznościach niniejszej sprawy, Sąd Okręgowy stosując m.in. art. 13 ust. 1 pkt 2 ustawy emerytalnej, w którym mowa o predyspozycjach psychofizycznych ubezpieczonego, powinien rozważyć, czy wpływ na ocenę zdolności do pracy odwołującego mają inne stwierdzone u niego schorzenia, a także fakt, że legitymuje się on orzeczeniem o niepełnosprawności.

Sąd I instancji ponownie rozpoznając sprawę powinien wyjaśnić wszystkie powyższe zastrzeżenia i dokonać ustaleń faktycznych w zakresie przesłanek warunkujących sporne świadczenia, tj. pozwalających na dokonanie oceny, czy odwołujący stal się niezdolny do pracy i to w związku chorobą zawodową.

Mając na uwadze powyższe, Sąd Apelacyjny na podstawie art. 386 § 4 k.p.c. uchylił zaskarżony wyrok i przekazał sprawę Sądowi Okręgowemu w Koninie do ponownego rozpoznania a w oparciu o art. 108 § 2 pozostawił temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach w instancji odwoławczej.

del. SSO Małgorzata Woźniak-Zendran	SSA Wiesława Stachowiak	SSA Katarzyna Wołoszczak